

سؤال:

آیا شمر سر مقدس آقا امام حسین علیه السلام را جدا کرد یا دیگران این کار را کرده‌اند؟

پاسخ:

در مورد قاتل یا قاتلین حضرت سید الشهداء علیه السلام، نقل‌های متعددی وجود دارد؛ اگرچه مشهور است که شمر چنین جنایتی را انجام داده است؛ اما بالغ بر ۴ نفر در متون مختلف به عنوان قاتلان حضرت سید الشهداء علیه السلام معرفی شده‌اند: سنان بن انس، شمر بن ذی الجوشن، حصین بن نمیر و خولی.

برخی نیز از شبت و زرعه بن شریک و.. به عنوان قاتل امام حسین علیه السلام یاد کرده‌اند.

منظور از قاتل امام حسین علیه السلام کسی است که با جدا کردن سر ایشان عامل اصلی شهادت ایشان شد و ما در اینجا به مباحث دیگر این واقعه از جمله زدن سر بر روی نیزه و یا دواندن اسب بر پیکر مطهر امام حسین علیه السلام که موضوع کاملاً متفاوتی است نپرداخته‌ایم.

در اینجا ادله و منابع ۴ نظریه در این زمینه را بازگو می‌کنیم:

شمر قاتل حضرت سید الشهداء علیه السلام:

در کتاب ینابیع المودة آمده است:

ويقول عمر بن سعد ويلكم عجلوا بقتله فدنا منه شبت بن ربعي فرمقه الحسين بعينه فرمى السيف من يده وولى هاربا ويقول معاذ الله أن ألقى الله بدمك يا حسين فأقبل إلى شبت سنان بن أنس النخعي وكان كوسج اللحية قصيرا أبرصا أشبه الخلق بالشمر اللعين فقال له لم ما قتلته ثكلتك أفك قال شبت يا سنان إنه قد فتح عينيه في وجهي فشبتهما بعيني رسول الله ثم دنا منه سنان ففتح عينيه في وجهه فارتعدت يده وسقط السيف منها وولى هاربا فأقبل إلى سنان الشمر اللعين وقال له ثكلتك أمك مالك رجعت عن قتله فقال يا شمر إنه فتح عينيه في وجهي فذكرت هيبه أبيه علي بن أبي طالب ففزعت فلم أقدر على قتله فقال له الشمر الملعون إنك جبان في الحرب فوالله ما كان أحد غيري أحق مني بقتل الحسين ثم إنه ركب على صدره الشريف ووضع السيف في نحره وهم أن يذبحه ففتح

عينيه في وجهه فقال له الحسين رضي الله عنه وأرضاه يا ويلك من أنت فقد ارتقيت مرتقى عظيما فقال له الشمر الذي ركبك هو الشمر بن ذي الجوشن الضبابي فقال له الحسين أتعرفني يا شمر قال نعم أنت الحسين بن علي وجدك رسول الله وأمك فاطمة الزهرا

ينابيع المودة لذوي القربى - القندوزي - ج ٣ ص ٨٤

قندوزي حنفي می گوید: شمر به سنان بن انس، دستور کشتن حضرت سیدالشهداء علیه السلام داد و او نیز برای این کار رهسپار شد، ولی همین که نگاهش به چشمان امام افتاد بدنش لرزید و شمشیر از دستش افتاد و نتوانست مأموریت را انجام دهد، در اینجا شمر بسیار او را شماتت کرد و سپس خود شمر به سمت حضرت رفت و این کار را انجام داد.

در کتاب روضة الواعظین آمده است:

فضربه زرعة بن شريك على كتفه اليسرى فقطعها وضربة أخرى منه على عاتقه فكبا منها على وجهه فطعنه سنان بن انس بالرمح فصرعه وبدر إليه خولي بن يزيد الصبحي فنزل ليجتز رأسه فأرعد فقال له شمر فت الله في عضدك ما لك ترعد فنزل إليه فذبحه ثم دفع رأسه إلى خولي بن يزيد فقال أحمله إلى الأمير عمر بن سعد

روضة الواعظين - الفتال النيسابوري - ص ١٨٩

فتال نیشابوری بیان میکند سنان بن انس ضربه‌ای با نیزه به بدن مبارک امام زد و امام به زمین افتاد، ابتدا خولی برای جدا کردن سر امام آمد اما نتوانست، سپس شمر خودش آمد و خولی را عقاب کرده و خودش سر مبارک را جدا کرده و به خولی داد تا او سر امام حسین علیه السلام را به سوی عمر بن سعد ببرد.

این نقل را مرحوم شیخ مفید در کتاب ارشاد جلد ۲ صفحه ۱۱۲ آورده است.

ابن حبان در کتاب الثقات، جلد ۲، صفحه ۳۱۱ و خوارزمی در کتاب مقتل الحسين، جلد ۲، صفحه ۴۲ شمر را به عنوان قاتل معرفی می‌کند.

سنان بن انس قاتل سيد الشهداء عليه السلام:

مرحوم شيخ صدوق نقل می کند:

وَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ قَتَلَ بِكَرْبَلَاءَ وَ قَاتَلَهُ سِنَانُ بْنُ أَنَسٍ لَعَنَهُ اللَّهُ

ابن بابويه، محمد بن علی، إعتقادات الإمامية (للصدوق) ؛ ص ۹۸- ایران ؛ قم، چاپ: دوم، ۱۴۱۴ق.

قاتل امام حسين عليه السلام سنان بن انس لعنت الله عليه است.

در کتاب لهوف سيد بن طاووس آمده است:

فنزل إليه سنان بن أنس النخعي (لع) فضرب بالسيف في حلقه الشريف وهو يقول والله إنني لأجتز رأسك

وأعلم إنك ابن رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم وخير الناس أبا وأما ثم اجتز رأسه المقدس

لهوف سيد بن طاووس ص ۷۴

سنان به سمت امام حسين عليه السلام رفت، ضربه اي به گلوي امام زد و گفت به خدا سرت را جدا مي كنم و

مي دانم كه تو بهترين پدر و مادر را داري و سپس سر امام را جدا كرد.

ابن اثير می گوید:

قتله سنان بن أنس النخعي وقيل قتله شمر بن ذي الجوشن... وقيل قتله عمر بن سعد وليس بشيء

والصحيح انه قتله سنان بن أنس النخعي وأما قول من قال قتله شمر وعمر بن سعد لان شمرا هو الذي حرض الناس

على قتله وحمل بهم إليه وكان عمر أمير الجيش فنسب القتل إليه

أسد الغابة - ابن الأثير - ج ۲ ص ۲۱

سنان بن انس نخعی امام حسين عليه السلام را كشت، گفته شده است كه شمر بن ذي الجوشن امام

حسين عليه السلام را كشته است و همچنين گفته شده است كه عمر بن سعد امام حسين عليه السلام را كشته

است كه اين قول ارزش و اعتبار ندارد، صحيح اين است كه سنان بن انس نخعی قاتل امام حسين عليه السلام

است؛ اما كسانی كه می گویند شمر و عمر سعد قاتل امام حسين عليه السلام است، اين قول مردود است؛ چون شمر

کسی بود که مردم را به کشتن امام حسین علیه السلام تحریک و تشویق می کرد و عمر بن سعد فرمانده لشکر بود؛
بذا قتل به او نسبت داده شده است.

در ادامه می گوید:

وقيل إن سنان بن أنس لما قتله قال له الناس قتلت الحسين بن علي وهو ابن فاطمة بنت رسول الله صلى

الله عليه وسلم

أسد الغابة - ابن الأثير - ج ۲ ص ۲۱

گفته شده است که سنان بن انس زمانی که امام حسین علیه السلام را کشت، مردم به او گفتند حسین بن
علی را کشتی، او فرزند فاطمه دختر پیامبر صلی الله علیه و آله بود.

این افراد در کتب خود سنان را قاتل امام حسین علیه السلام ذکر کرده اند:

۱. بلاذری، انساب الاشراف، جلد ۳، صفحه ۴۰۹.
۲. طبری، تاریخ الامم و الملوك، جلد ۵، صفحه ۴۵۳.
۳. ابن حبان، کتاب الثقات، جلد ۲، صفحه ۳۰۹ و جلد ۳، صفحه ۶۹.
۳. ابوالفرج اصفهانی، مقاتل الطالبیین، صفحه ۱۱۸.
۴. ابن عبد البرّ قرطبی، الاستیعاب فی معرفة الاصحاب، جلد ۱، صفحه ۴۴۳ و ۴۴۴.
۵. ابن جوزی، المنتظم فی تاریخ الامم و الملوك، جلد ۵، صفحه ۳۴۱.
۶. ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغة، جلد ۲، صفحه ۲۸۶.
۷. سبط ابن جوزی، تذكرة الخواص، صفحه ۲۵۳.
۸. ابن کثیر، البداية و النهاية، جلد ۸، ص ۲۰۴.

و.....

خولی قاتل سید الشهداء علیه السلام:

ذهبی، عالم مشهور اهل تسنن خولی را قاتل امام حسین علیه السلام معرفی می‌کند:

طعنه سنان بن أنس النخعي في ترقوته ثم طعنه في صدره فخر واحتز رأسه خولي الأصبحي لا رضي الله

عنهما

سير أعلام النبلاء - الذهبي - ج ۳ ص ۲۹۹

سنان بن انس نخعی نیزه‌ای به زیر گردن امام حسین علیه السلام وارد کرد؛ سپس نیزه‌ای در سینه امام حسین علیه السلام زد و حضرت با صورت به زمین خورد و خولی اصبیحی سر امام حسین علیه السلام را جدا کرد، خدا از سنان و خولی راضی نباشد.

بلاذری در انساب الاشراف، جلد ۳، صفحه ۴۱۸ و ابن‌عثم در کتاب الفتوح، جلد ۵، صفحه ۱۱۹ و جلد ۶، صفحه ۲۴۴ و طبرانی در کتاب المعجم الکبیر، جلد ۳، صفحه ۱۱۷ از خولی به عنوان قاتل امام حسین علیه السلام یاد می‌کنند.

جنایت اشتراکی:

با توجه به اینکه شمر و سنان بن انس و خولی و.. به عنوان قاتلان حضرت معرفی شده‌اند و برخی از نقل‌ها با دیگری تفاوت دارد، به نظر می‌رسد به صورت قطعی اظهار نظر کردن در مورد اینکه قاتل چه کسی بوده است مشکل است، اگرچه عمده نقل‌ها متوجه شمر و سنان بن انس بوده (در این میان هم نقل مشهورتر که در زیارات هم آمده است، شمر را قاتل اصلی معرفی کرده است، همان طور که در کتاب المزار مشهدی صفحه ۵۰۵ در یکی از زیارت روز عاشورا آمده است و الشمر جالس علی صدرک) و نقل‌هایی مثل خولی و.. کم تعداد و کم اهمیت است، ممکن است به یک صورت تا حدی بتوان بین روایت‌های تاریخی مختلف جمع کرد و اینکه این دو ملعون با همکاری یکدیگر این کار را انجام داده‌اند و چه بسا جنایتی که سنان انجام داد و حضرت را با نیزه از اسب بر زمین انداخت و کار شمر مجموعاً به عنوان قتل و شهادت حضرت قلمداد شده است یا اینکه شمر به عنوان فرمانده و او عامل اجرا این جنایت

بوده است یا اینکه هردو با همراهی و هماهنگی و تجهیز یکدیگر این جنایت بزرگ را صورت داده‌اند؛ همانطور که برخی از تاریخ نویسان هم این احتمال را مطرح کرده‌اند:

وحمل علیه ذرعة بن شريك لعنه الله فضرب كتفه اليسرى بالسيف فسقطت صلوات الله عليه وقتله أبو الجنوب زياد بن عبد الرحمن الجعفي والقثعم وصالح بن وهب اليزني وخولي بن يزيد كل قد ضربه وشرك فيه ونزل سنان بن أنس النخعي فاحتز رأسه صلوات الله عليه ويقال إن الذي أجهز عليه شمر بن ذي الجوشن الضبابي لعنه الله

مقاتل الطالبیین - أبي الفرج الأصفهانی - ص ۷۹

ابي الفرج اصفهاني بيان کرده است که ابتدا ذرعه بن شریک ضربه‌ای به کتف چپ امام زد و امام به زمین افتادند و عده‌ای مانند قثعم و صالح بن وهب و... به سمت ایشان حمله ور شدند و آنگاه بود که سنان به سمت امام آمد و سر مبارک امام را جدا کرد و گفته شده است که شمر او را بر این کار آماده و مهیا و می‌کرد.